

Școala nu moare, se digitalizează*

Everett Reimer, *Școala a murit. Eseu despre moduri alternative de educație*, traducere de Adrian Costache, Editura Idea Design & Print, Cluj-Napoca, 2019, 152 p.

Discuțiile despre școală sunt mereu de actualitate. Școala a fost și este văzută ca fiind mijlocul ce contribuie la dezvoltarea unei societăți. Iată de ce, alegerea curriculei optime devine parte a acestui puzzle educațional-societal. În mare parte, școala este o reflecție a ideologiei momentului. Se poate sustrage școala timpului său? Este școala locul unde se încurajează gândirea critică sau mai degrabă școală nivelează și aplatizează, implementează viziunea/viziunile dominante din societate?

În România postcomunistă școala a fost parte integrantă a discursului politic – vezi (și) proiectul „România Educată”. Cu toată logoreea politică sau în pofida acesteia, a multiplelor reforme întreprinse¹, școala a mers în direcția consolidării și adâncirii diferențelor și inegalităților societale. Suntem, după cum spunea Bourdieu, în situația în care „instituția școlară instituie frontiere sociale analoage cu acelea care separau marea și mica nobilime de ceilalți”, iar cele „mai înalte poziții sociale sunt din ce în ce mai monopolizate de copiii din categoriile privilegiate” (P. Bourdieu, 1999, pp. 26-36). Într-un articol relativ recent despre modelul anticorupției din educație, „Fighting Corruption in Education: What Works and Who Benefits?” (O. Borcan & all., 2017), autorii subliniază faptul că însuși modelul unui examen strict monitorizat la finalizarea studiilor îi avantajează pe cei ce dețin capital simbolic și pt, spre exemplu, participa la sistemul paralel al lecțiilor private – școala premiază ceea ce deja societatea a premiat.

Au apărut recent două volume despre educație, despre școală: volumul lui Mircea Platon (2020) și cel al Everett Reimer (2019). Vom prezenta câteva aspecte din lucrarea lui Everett Reimer.

Aceasta, scrisă în cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea, este, după cum autorul spune, „rezultatul unei conversații de cinsprezece ani cu Ivan

* Acest articol a mai fost publicat și în revista *Cultura*, nr. 620, 1/2021, pp. 66-67.

1 În cei 31 de ani postcomuniști, peste 30 de miniștri s-au perindat la Educație: mult zgomot, puțină substanță.

Illich” (E. Reimer, 2019, p. 8), preotul romano-catolic, teolog și critic social austriac. Cele 15 părți ale analizei converg în aceeași direcție: 1) nicio țară din lume nu-și poate acoperi costurile educației dacă acesta s-ar face doar prin intermediul școlilor (E. Reimer, 2019, p. 16) și 2) școala este locul unde societatea tehnologică își transmite ideologia și conferă statut social și privilegii celor care acceptă regulile jocului. În acest cadru, 3) școala devine și a ea un simplu instrument de validare socială în cadrele stabilitate de ideile economice și politice din societatea respectivă.

Care sunt funcțiile școlii în viziunea lui Reimer? Școala îmbină patru funcții sociale distincte: *îngrijirea în custodie a copiilor, selecție pentru rolurile sociale, îndoctrinare și educație* – ultima fiind definită în termenii de *dezvoltare a competențelor și cunoașterii* (E. Reimer, 2019, p. 23).

În ceea ce privește selecția tinerilor și plasarea lor în zonele sociale pe care le vor ocupa ca adulți, vezi sistemul de merite și recompensării, aceasta este analizată din punctul de vedere al meritocrației, sistemul de premiere bazat pe ceea ce însăși societatea se străduiește să-i învețe pe cursanți, aceeași societate stabilind și zonele de ierarhizare a premierii. Este societatea descrisă de Galbraith în *Noul Stat Industrial*, tehnocrația fiind la conducere. Dar, după cum Reimer spune, „orice sistem în care oamenii primesc numai ce merită este iadul” (E. Reimer, 2019, p. 28).

Ceea ce spune simplu și clar volumul lui Reimer despre școală este că modelul învățării cognitive nu este inclusiv și acest aspect poate fi observat dacă se compară impactul școlarizării asupra copiilor privilegiați și asupra celor defavorizați. Cei defavorizați au succese școlare modeste, să ne amintim de procentul infim al celor de la țară care ajung să urmeze și mai apoi să aprobe o facultate?, sunt predispuși la abandon școlar, mediile de familie din care provin fiind lipsite de resursele specializate pe care le oferă școlile, mai mult, lipsindu-le și sistemul de relații și cunoștințe foarte important în perioada de după finalizarea studiilor. În schimb, cei privilegiați au un anumit succes școlar, aceștia fiind recompensați pentru meritele lor. Convins că există o posibilă formă a instituțiilor democratice, Reimer vorbește de educația pentru libertate, finanțarea educației, „singurul mod în care se poate asigura statutul unei instituții este finanțarea” (William O. Douglas), fiind strategia pentru o revoluție socială pașnică via educație.

Dacă ne întoarcem acum la România și ne uităm la modelul educațional autohton, vedem că el se adaptează din mers ideologiei vremii, respectiv educația digitală și tehnologia verde, adică ceea ce este definit ca fiind ultima formă de industrializare, tehnologiile de tip *cloud computing* și *blockchain*. Deschis cu citat din *Harvard Business Review* „Digital Transformation Is About Talent, Not Technology”, cu o limbă de lemn absolut dezarmantă, „Educația poate beneficia de pe urma deschiderii către experiențele și

proiectele concrete...”, documentul numit *Strategia privind digitalizarea educației din România*, aflat în consultare publică în perioada 18 decembrie 2020 –15 februarie 2021, este menit a însera (și) țara noastră în ceea ce va fi transformarea digitală a Europei. Iată cum noua ideologie tehnologică modelează și la noi în țară politica educațională, cu Prioritatea strategică 1: Dezvoltarea unui ecosistem educațional digital de înaltă calitate.

Cum în anumite zone din România nici măcar prima revoluție industrială nu s-a implementat complet, avem încă multe localități fără canalizare, rețea de apă curentă, cu toaleta în fundul curții, totuși, elevii din astfel de zone vor beneficia, conform noilor indicative educaționale, de o educație digitală. În acest cadru, adăugând și limitările date de lipsa rețelelor informatice, lipsa resurselor financiare pentru achiziționarea de aparatură în stare să suporte astfel de tehnologii digitale, competențele slabe ale populațiilor rurale pentru munca cu astfel de instrumente postmoderne, arată destul de clar cam ce înseamnă forma fără fond în noul context educațional. Cu siguranță că decalajele de instruire și învățare dintre urban și rural vor crește, nu se vor aplatiza, iar tendința pentru învățământ online, grăbită și de criza medicală din ultima vreme, ne va sincroniza cu Europa digitală, dar, probabil, va adânci și mai mult prăpastia inegalităților din țară. Este ilustrarea faptului că ideologia bate rațiunea, iar politicile educaționale urmează mai mereu cadrul mai larg al politicilor economice.

Referințe

- Bourdieu, P. (1999). *Rațiuni practice. O teorie a acțiunii*. București: Meridiane.
- Platon, M. (2020). *Deșcolarizarea României. Scopurile, cârțile și arhitectii reformei învățământului românesc*. București: Editura Ideea Europeană.
- Reimer, E. (2019). *Școala a murit. Eseu despre moduri alternative de educație*. Cluj-Napoca: Idea Design & Print.
- Borcan, O., Lindhal, M. & Mitrut, A. (2017). „Fighting Corruption in Education: What Works and Who Benefits?”. *American Economic Journal: Economic Policy*, 9/1, 180-209.
- Strategia privind digitalizarea educației din România. (2020). Document în consultare publică în perioada 18 decembrie 2020 – 15 februarie 2021. București: Ministerul Educației și Cercetării. Accesat la data de 15.01.2021, de la adresa <https://www.edu.ro/sites/default/files/SMART.Edu%20-%20document%20consultare.pdf>.

Aurelian Giugăl